

REJONY WILEŃSKI I TROCKI DWORY I PARKI

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY W ZATROCZU

GPS: 54°39'35"N 24°56'37"E

Adres: ul. Užtrakis 17, Troki, gmina Trakai, powiat trocki

OPIS

Pałac w Zatroczu to jeden z najlepiej zachowanych i najpiękniejszych dworów na Litwie. Zespół pałacowo-parkowy, zbudowany na brzegu jeziora, daje możliwość zapoznania się ze stylem życia litewskich rodów magnackich z XIX wieku.

Posiadłość w Zatroczu, którą można dzisiaj podziwiać, została wybudowana na początku XX wieku z inicjatywy Józefa Tyszkiewicza i jego żony, polskiej księżnej Jadwigi. Hrabia wybrał to miejsce, będąc urzeczonym unikalnym krajobrazem oraz możliwościami, jakie dawało położenie terenu.

Pałac, wyposażony w imponujące wnętrza w stylu Ludwika XVI, zaprojektował polski architekt Józef Huss. Zakończenia tarasu, z którego rozciąga się bajeczny widok na zamek w Trokach, są zwieńczone otwartymi pawilonami widokowymi. Park wokół pałacu projektował znany francuski architekt krajobrazu Édouard François André. Park w stylu mieszanym został ozdobiony posągami przedstawiającymi antyczne postacie i mnóstwem różnorodnych roślin. Do dziś rośnie można znaleźć w nim prawie 100 gatunków drzew i krzewów – ponad połowa z nich została specjalnie w tym celu ściągnięta z innych regionów.

Dzisiaj do zamku prowadzi nas ubita droga lądowa, chociaż rodzina hrabiowska nie korzystała z niej, aby dostać się do pałacu. Drogę tę nazwano „ziemniaczaną”, ponieważ używano jej do

zaopatrzenia. Gospodarz z bliskimi osobami korzystał natomiast z drogi wodnej, po której na półwysep kursował prom obsługiwany przez kapitana mieszkającego nad przesmykiem między jeziorami Galwe i Skaistis. Drogą wodną do pałacu docierali również goście udający się na częste przyjęcia, bale i spotkania rodzinne. Imprezom zawsze towarzyszyła muzyka na żywo, stoły były obficie zastawione i nie brakowało na nich francuskiego sera produkowanego we dworze i napojów z dworskiej gorzelni, a w centralnym miejscu na stole stał pieczony bażant – również wyhodowany we dworze.

Ród Tyszkiewiczów zamieszkiwał dwór w Zatroczu do wubuchu II wojny światowej. Podczas okupacji sowieckiej pałac został znacjonalizowany i zamieniony na sanatorium, obóz pionierski, a później na ośrodek turystyczny, w wyniku czego uległ dewastacji – zmieniono oryginalne rozplanowanie wnętrz, a park popadł w zaniedbanie.

Obecnie zespół pałacowo-parkowy w Zatroczu odżył w pełnej krasie – wyremontowano pałac oraz park. Na terenie dworu regularnie organizowane są koncerty i wystawy, a miejsce to stało się jedną z najpopularniejszych atrakcji turystycznych w regionie.

HISTORIA DWORU W ZATROCZACH

Półwysep między jeziorami Galwe i Skaistis pojawia się w źródłach pisanych już od XIV wieku, kiedy nazywano go „wyspą Algirda”. Wówczas należał on do wielmożów tatarskich, a hrabia Józef Tyszkiewicz (1835-1891) nabył go dopiero w drugiej połowie XIX wieku.

Do dzisiaj zachowany dwór postawił syn hrabii, również o imieniu Józef (1868-1917), robiąc to przy wsparciu swojej żony, polskiej księżnej Jadwigi Światopełk-Czetwertyńskiej. Zespół pałacowo-parkowy powstał w latach 1896-1902.

W czasie I wojny światowej, gdy wojska niemieckie zbliżały się do dworu, Józef Tyszkiewicz razem z rodziną opuścił posiadłość i wyjechał do Petersburga. Do II wojny światowej dworem zarządzał najstarszy syn hrabiego – Andrzej. Podczas wojny dwór zamieszkiwało wojsko niemieckie, a po wojnie dwór został znacionalizowany przez władze sowieckie.

PARK

Architekt krajobrazu, Francuz Édouard François André, przybył do Zatrocza w 1898 roku. Opierając się na własnym projekcie, stworzył on w charakterystycznym dla siebie stylu park mieszany,

którego powierzchnia sięgała 80 ha. Naprzeciw pałacu został zaprojektowany park tarasowy z alejkami, z boku którego rosły przycinane wierzyby dekoracyjne i ornamentalne rabatki – wszystkie przystrojone marmurowymi wazami i rzeźbami.

Architekt po mistrzowsku wykorzystał kontrastowy pejzaż półwyspu, za pomocą usypanych kompozycji skalnych podkreślił pagórki, a otaczające jezioro uzupełnił siecią oczek wodnych. W tym celu wykopano ponad 20 stawów, które były połączone ze sobą oraz z jeziorami. Tak oto powstał unikalny park, którego odbicia w lustrach wodnych zacierały granicę między lądem a wodą.

WYREMONTOWANY PAŁAC

Pałac znajdujący się na terenie dworu lśnił od bogactw, a jego usytuowanie pozwalało podziwiać wyjątkowy pejzaż. Pałac uległ dewastacji w drugiej połowie XX wieku, ale dzisiaj podlega kompleksowej renowacji.

W 2008 roku odnowiono wnętrza pałacu, pierwsze piętro, poddasze, westybul i klatkę schodową. W 2010 roku została otwarta dla zwiedzających pierwsza wyremontowana komnata – reprezentacyjna jadalnia wykończona w stylu Ludwika XVI. Razem

z jadalnią, zgodnie z oryginalnym planem, zrekonstruowano cały parter, jak również poddano skrupulatnej rekonstrukcji subtelną sztukaterię ścienną. W tym samym roku ukończono rekonstrukcję Sali Gobelenowej.

PRZYRODA

W parku pałacowym można spotkać lokalne i sprowadzone rośliny ozdobne: 38 gatunków rosnących na Litwie, 54 gatunki sprowadzonych drzew i krzewów oraz około 400 gatunków roślin trawiastych. Wiele z tych roślin posadzono na polecenie samego projektanta parku – Eduarda Andre.

Park zamieszkują wiewiórki, sarny, a nawet 7 gatunków nietoperzy. W stawach i wokół nich można spotkać rzadkie okazy żab, traszki zwyczajne i grzebieniaste oraz wydry. Na starszych okazach drzew przesiaduje kilka gatunków dzięciołów i sów. W okolicy parku gniazdo zakłada jastrzęb zwyczajny i błotniak stawowy, na dachu pałacu gniazdują trzce, a w stawach żywią się czaple i mewy rzeczne.

RZEŹBY

Od samego początku istnienia dworu jego teren zdobiły rzeźby – między nimi reprodukcje dzieł znanego XVIII-wiecznego francuskiego rzeźbiarza Antoine Coysevox. Najczęstszym motywem jego prac były posągi antycznych bóstw i bogiń. Niestety, prawie wszystkie posągi uległy zniszczeniu na skutek działań wojennych podczas II wojny światowej. Na szczęście, dzisiaj są rekonstruowane i wracają na swoje miejsca w parku.

W parku możemy podziwiać posąg antycznej bogini Diany, do stworzenia którego za model posłużyła Marie-Adelaide de Savoie – matka króla Francji Ludwika XV. Ten posąg, jak również posągi Flory i Hamadriady, to reprodukcje dzieł znajdujących się w Luwrze. Ponadto, można tutaj zobaczyć rzucający się w oczy kamienny posąg Bachusa, greckiego boga płodności i różnorodne popiersia, a nad brzegiem jeziora Galwe stoi rzeźba Maryji Panny, która przetrwała w parku najdłużej, bo do 1964 roku. Potem ktoś, wandaliskim czynem, wrzucił ją do jeziora. W 1975 roku zniszczoną rzeźbę odnaleziono na cmentarzu we wsi Worniki i przeniesiono do kościoła w Trokach, a w parku w Zatroczu znajduje się obecnie reprodukcja oryginalnej rzeźby.

W OKOLICY:

WWW.SENIEJITRAKAI.LT

MUZEUM WŁADYSŁAWA SYROKOMLI

GPS: 54°36'59"N 25°27'48"E

Adres: ul. Sirokōmlės 5, wieś Bareikiškės, gmina Rukainiai, rejon wileński

OPIS

Jadąc z Wilna starą trasą Wilno-Mińsk w kierunku gminy Rukojnie, na 14 kilometry można trafić na wieś Borejkwiszczyna. Znajdujący się we wsi dworek jest związany z nazwiskiem jednego z najpopularniejszych XIX-wiecznych poetów, jacy tworzyli na Litwie. Dworek, który wówczas był własnością hrabiego Benedykta Tyszkiewicza, wynajął wraz z rodziną Władysław. Poeta, dramaturg i publicysta mieszkał w nim przez osiem bardzo twórczych lat.

W typowym litewskim drewnianym domostwie, otoczonym kwiatami i trawą, przez połowę XX wieku działała szkoła, do drugiej wojny światowej nazywana imieniem poety Władysława Syrokomli. Później w dworku otwarto bibliotekę wiejską. W 1973 roku, podczas 150. rocznicy urodzin poety, jego gabinet został przekształcony w muzeum jego imienia. Zwiedzający mogą obejrzeć meble poety, portrety, książki, które rozprowadzał, i inne jego rzeczy osobiste.

Na podwórzu dworku stoi zrobiony z kamienia młyńskiego stolik, na którym poeta stworzył niejedno swoje dzieło i przy którym przyjmował gości. Niedaleko znajduje się pamiątkowy stolik z czarnego granitu, postawiony na pamiątkę poecie w 1897 roku.

Najbardziej twórczy okres w życiu Syrokomli przypadł właśnie na lata spędzone w Borejkwiszczynie. Mieszkając tutaj, ten powszechnie lubiany XIX-wieczny poeta napisał aż 24 dzieła! Mówiono, że o jego nowe wiersze bili się wydawcy, którzy oferowali po 2 złote lub nawet pół rubla za każdy! Działalność literacka pozwalała Syrokomli utrzymać folwark i dużą rodzinę.

Pracownicy Muzeum Władysława Syrokomli organizują różnorodne zajęcia edukacyjne i kulturalne. W specjalnie do tego przystosowanej starodawnej piwnicy odbywają się warsztaty z ceramiką oraz nauka kaligrafii. Amfiteatr urządzony pod gołym niebem podczas corocznego festiwalu poezji i muzyki pt. „Lira Syrokomli” gromadzi poetów, literatów i fanów poezji. Centrum informacji turystycznej oferuje wycieczki po okolicach, podczas których można zapoznać się z historią i teraźniejszością południowo-wschodniej Litwy oraz pomnikami kultury na Wileńszczyźnie.

Muzeum jest otwarte od środy do niedzieli. Muzeum znajduje się we wsi Borejkwiszczyna. Łatwo do niego dojechać samochodem albo autobusem z dworca w Wilnie.

KRÓTKIE ŻYCIE SYROKOMLI

Ludwik Władysław Franciszek Kondratowicz, bo tak brzmiały prawdziwe imiona i nazwisko Syrokomli, z czasem jako pseudonim artystyczny przyjął drugie imię i nazwę rodzinnego herbu Syrokomla. Artysta urodził się w 1823 r. w Smolhowie (obwód mohylewski, Białoruś). Dorastał w ubogiej rodzinie szlacheckiej i już od wczesnych lat przejawiał zainteresowanie literaturą. Mówi się, że w wieku 6 lat przeczytał 10-cio tomową antologię poezji Ignacego Krasickiego!

W wieku 21 lat Syrokomla ożenił się i w sumie doczekał się 4 dzieci. Mieszkał wówczas z rodziną we wsi Załucze, w której zaczął działalność literacką. Niestety, podczas epidemii w 1852 roku zmarła trójka jego dzieci. Po tej tragedii rodzina przeprowadziła się do Wilna, a po pół roku – do wsi Borejkwoszczyzna.

Syrokomla gospodarzył na Borejkwoszczyźnie, ale też często podróżował do Wilna. W swojej poezji często je wspomina. Miastu zadedykował kilka wierszy, wliczając w nie wiersz „Marcin Studzieński”

W dworku gościli przyjaciele Syrokomli z Wilna. Zaglądał do niego kompozytor Stanisław Moniuszko, pisarze, redaktorzy i wydawcy, jak również archeolog E. Tyszkiewicz i malarz W.

Dmochowski.

Życie poety trwało krótko, bo mniej niż 40 lat. Przez ten krótki okres, artysta zdążył jedna wzruszyć wiele serc. Ostatnim miejscem, gdzie chory na gruźlicę Syrokomla znalazł schronienie, był dom A. Bobiatyńskiego przy ulicy Botanicznej w Wilnie. Podczas ostatniej drogi poety na wzgórze literatów na cmentarzu na Rossie, pożegnać go zebrali się prawie całe Wilno. Przez długi czas na grobie pisarza stał zwykły sosnowy krzyż. Dopiero później postawiono mu skromny pomnik z cytatem z jednego z jego wierszy pt. „Wiejski bard”, który brzmi „Zmarł grając na lirze”.

ŻYCIE TWÓRCZE POETY

Okres, jaki poeta spędził we wsi Borejkwoszczyzna, był bardzo owocny i udany w jego twórczości. Mieszkając tutaj, poeta tworzył wiersze, satyry i komedie, a z łaciny przetłumaczył dzieła artystów renesansu z Polski i Litwy. Na Borejkwoszczyźnie napisał swoje głośne dzieła, m. in. poemat historyczny „Margier. Poemat z dziejów Litwy”, w którym opisał bohaterstwo Litwinów podczas walk z Krzyżakami; komedię „Chatka w lesie”, którą określał kuriozalnym dramatem i wiele innych utworów. Syrokomla pisał po polsku i białorusku.

Dzięki opisom swoich podróży w pierwszych przewodnikach pt. „Podróż swojaka po swojszczyźnie” czy „Niemen od źródła do ujścia”, Syrokomla uważany jest za pioniera turystyki tego regionu. Jego opisy regionu trockiego są szczegółowe i zachęcają do głębszego zapoznania się z własnym regionem: „Obszar do badań litewskiej ziemi wielki i nieskończony jak morze. Znajdzie tu zajęcie malarz, zakochany w ziemi geolog, botanik, rolnik, historyk, a wzgórze zamkowe, zamki, kościołów ruiny znajdziesz w archiwach opisane. I poeta swój głos może wzmocnić ludowymi śpiewkami, podaniami. Wszystkich nas czeka obfity zbiór, którego wcześniej nie mieliśmy, patrząc na tą skromną, ale przyjazną twarz tej ziemi.”

W całej twórczości Władysława Syrokomli dominuje historia Litwy

oraz przyroda i jej mieszkańcy. Dzieła poety są cennym źródłem historycznym XIX wieku. Miłość do ojczyzny i jej znaczenie artysta wyjaśnił poetycko nie w jednym utworze: „Wydaje mi się, że bezpośrednim wyrazem tego, co zwiemy miłością do ojczyzny, to badanie swojego regionu pod kątem historycznym, przyrodniczym, etnograficznym, archeologicznym i geograficznym. Bo jak inaczej krew swą przelewać za kraj, którego nie znasz i nie rozumiesz.”

W OKOLICY:

TIC.VRSA.LT

MUZEUM W MŁYNIE I DWÓR W LUBAWIE

GPS: 54°51'02"N 25°20'29"E

Adres: wieś Liubavas, gmina Riešė, rejon wileński

OPIS

Dwór lubawski należy do najstarszych dworów na Litwie, o którym źródła pisane wspominają już od XVI w. Pierwsze księgi skarbowe Króla Polski i Wielkiego Księcia Litwy Zygmunta Augusta mówią o ówczesnych pracach remontowych przy stawach rybnych. Pod względem gospodarczym dwór lubawski stał na bardzo wysokim poziomie i zaopatrywał dwór królewski w Wilnie.

Zespół dworny w Lubawie cechował się szczególnie bogatymi zasobami naturalnymi. Do dworu należało dużo stawów rybnych w regionie Malackim, jak również kilkaset hektarów lasu w Niemenczynie i Ławaryszkach. Jest to szósty obszar leśny co do wielkości na Litwie. Las obfituje nie tylko w drewno, ale także w faunę. Często polowano w nim na łosie i sarny oraz zbierano mnóstwo owoców leśnych i grzybów (z czego najwięcej borowików). Co ciekawe, pracownicy dworu mogli swobodnie zbierać owoce i grzyby, podczas gdy przyjezdni musieli nabyć specjalną przepustkę od leśniczego w Lubawie.

W dawnych czasach dwór był jednostką administracyjną (starostwem). Do połowy XX w. dwór należał do kilku ważnych litewskich osobistości. Lubawa słynęła nie tylko z bogactw naturalnych, ale także z żyjących tutaj utalentowanych reprezentantów kultury, którzy dbali o dwór. Co ciekawe, Mikołaj

Tyszkiewicz, kanonik katedry wileńskiej, na dworze utrzymywał własną orkiestrę!

Obecnie na terenie dworu w Lubawie działa muzeum, które zachęca gości do zapoznania się z historią dworu, jak również ze stosowanymi tu kiedyś technologiami i produkcją. Turyści mają tutaj wyjątkową możliwość z bliska spojrzeć na technologie, które pełniły istotną rolę w życiu ówczesnego człowieka i jego rozwoju, w tym młyn wodny, dzięki któremu od wieków wytwarzano mąkę na chleb. Warto zauważyć, że w muzeum jest eksponowanych ponad dziesięć różnych procesów produkcyjnych, np. obróbka drewna, obróbka metalu, tkanie filcu, a nawet produkcja energii.

Dwór w Lubawie to bez wątpienia wyjątkowy zabytek architektury, krajobrazu i techniki. To jedyny taki dwór na Litwie, którego park technologiczny został w całości, tj. w 100% odremontowany. W muzeum działa nawet stuletnia turbina wodna! Fakt, że dwór w Lubawie pełni ważną rolę, potwierdza nagroda od „Europa Nostra”, organizacji o zasięgu europejskim, otrzymana w 2012 roku za szczególnie wysokiej jakości prace renowacyjne w muzeum i za najlepszy przykład zachowania dziedzictwa kulturowego.

Dojazd do dworu jest bardzo łatwy, gdyż budynek znajduje się w pobliżu Parku Europy. Jadąc drogą w kierunku na Malaty, na 21 kilometrze należy skręcić w kierunku Niemenczyzna i podążać za znakami. Muzeum jest otwarte od kwietnia do października, a wizytę, zwłaszcza grupową, trzeba z góry uzgodnić telefonicznie.

POSIADŁOŚĆ DWORU W LUBAWIE

Pochodzenie nazwy miejscowości jest ciekawe i zagadkowe. Uważa się, że nazwa jest związana ze słowami Lubowo, Lubów, Lubow, Lubów. Te słowa pochodzą od pruskiego słowa „liubas lub „szliubas”, czyli „miłość”, „ślub”. Mówi się, że wówczas społeczność pruska, uciekając przed wojnami, cofała się w głąb Litwy i zamieszkała w dolinie rzeki Gereja (dzisiaj Zalesia).

Posiadłość dworska w Lubawie harmonijnie wkomponowuje się w malowniczy krajobraz rzeki Zalesia. Zespół dworski składa się z 20 różnych budynków i systemu 7 stawów. Kiedyś działał tutaj browar piwny i wytwórnia lodu. Warto zauważyć, że generator prądu z młyna zaopatrywał wieś Lubawę w prąd na długo przed powszechną elektryfikacją.

Do dzisiejszych czasów przetrwał kamienny młyn wodny, oficyna z XVIII wieku, oranżeria, do której w chłodnej porze roku przenoszono rośliny nieodporne na mróz oraz siedem innych budynków. Po innych budynkach pozostało świadectwo w postaci fundamentów i resztek ścian. Oprócz muzeum urządzonego w młynie, zwiedzający mogą też obejrzeć oficynę i oranżerię.

Pod koniec XV wieku pierwszym właścicielem dworu był hrabia Olbracht Gasztołd, ważny działacz polityczny Wielkiego Księstwa Litewskiego i autor Pierwszego Statutu Litewskiego. Na przestrzeni 500 lat istnienia, historia właścicieli dworu kształtowała się w sposób dość burzliwy i zawiły, bo często dochodziło do zmian na skutek dziedziczenia i zawieranych małżeństw. Oprócz wymienionego Olbrachta, dwór należał także do rodziny Tyzenhauzów, Tyszkiewiczów, Golejewskich, Ślizeniów, a nawet Radziwiłłów. Do najznamienitszych właścicieli dworu należy zaliczyć Barbarę Radziwiłłównę oraz utalentowanego XIX-wiecznego rzeźbiarza Rafała Ślizenia.

MŁYN WODNY - MUZEUM

Lubawski młyn wodny na rzece Zalesia zbudowano już w XVI wieku. Do dzisiaj był przynajmniej dwukrotnie przebudowywany. Zbudowano go bardzo solidnie, dzięki czemu udało się wykonać renowację na wysokim poziomie i uchronić zabytek od zniszczenia. W 2011 roku w młynie otwarto muzeum dworu w Lubawie.

Młyn można porównać do przedsiębiorstwa przemysłowego, do zarządzania którego potrzebna jest wiedza z różnych dziedzin, takich jak wiedza o przyrodzie, podstawy budowy systemów wodnych, mechaniki, technologii młócenia, czy prowadzenia księgowości – to kilka najbardziej przydatnych umiejętności dobrego młynarza. Mówi się, że młynarze z dworu w Lubawie zawsze byli zdolnymi pracownikami i szanowanymi obywatelami.

Muzeum utworzono z inicjatywy Gintarasa Karosa. Jest ono szczególnym pomnikiem kultury, historii i technologii, który ma na celu pokazać szerokiej publiczności starodawne procesy technologiczne. W tym celu prawie 500-letnie wyposażenie młyna zostało dokładnie i kompletnie odnowione. Udało się zachować najdrobniejsze szczegóły i oryginalne części, jak również użyć stare materiały i technologie. Spotkało się to z uznaniem w 2012 roku, gdy muzeum otrzymało nagrodę europejskiego stowarzyszenia „Europa Nostra” za najlepszy przykład zachowania

dziedzictwa kulturowego, wykonując prace renowacyjne wysokiej jakości.

Można tutaj zwiedzić stałe ekspozycje, które prezentują romantyczną historię dworu, jego architekturę, oryginalne prace malarskie i autentyczne przedmioty dworskie: meble, porcelanowe naczynia, itp.

W OKOLICY:

WWW.LIUBAVAS.LT

DWÓR W PIKIELISZKACH

GPS: 54°52'31"N 25°15'32"E

Adres: wieś Pikeliškės, gmina Riešė, rejon wileński

OPIS

W rejonie wileńskim, przy skrzyżowaniu starej drogi do Malat, we wsi Pikieliszki znajduje się największa ozdoba okolicy – XVIII-wieczny, jednopiętrowy dwór w skromnym, klasycystycznym stylu z otaczającym go niewielkim, ale robiącym wrażenie, parkiem pełnym stuletnich drzew. Dworek stojący na niewielkim wzgórzu, na północnym brzegu jeziora Zalesie (albo Pikieliszki), którego właścicielem był Marszałek Józef Piłsudski, został uznany za zabytek architektoniczny i krajobrazowy o znaczeniu lokalnym. W 1992 roku wpisano go do Rejestru Zabytków Republiki Litewskiej.

Dworek w Pikieliszkach jest dość skromny. Jego elementy zdobnicze są subtelne i umiarkowane. Główne wejście zdobi portyk z kolumnami tokańskimi. Bardzo grube ściany dworu i potężne piece kaflowe świadczą o tym, że zaczęto stawiać go w połowie XVIII wieku. Od południowej werandy nad brzeg jeziora prowadzi niewielka aleja ze schodkami. Znajdujący się na posiadłości park został prawdopodobnie zaprojektowany na początku XIX wieku, w okresie klasycyzmu. Źródła pisane wspominają, że w pierwszej połowie XVIII wieku dwór należał do strażnika smoleńskiego, Jana Medunecka, później do zakonu Wileńskiego św. Jerzego, a następnie do krewnych Medunecka. Istnieją dane, które potwierdzają, że ówczesna ziemia należała do szlacheckiej rodziny Pisanków.

Właściciele dworu nie brali udziału w powstaniach w latach 1831 i 1863, dzięki czemu dwór uniknął konfiskacji, która była jednym ze sposobów państwa na przejmowanie ziemi i nieruchomości. Wówczas taki dwór mierzono, opisywano i nakładano na niego adekwatny zakaz lub ograniczenie, zwane konfiskatą. W 1930 roku dwór został nabyty przez Aleksandrę i Józefa Piłsudskich. Trzeba tu wyjaśnić, że kawaler orderu „Virtuti Militari” miał wówczas przywilej uprawniający go do otrzymania niewielkiego majątku dworskiego. Taki order otrzymał wtedy nie tylko Marszałek Polski, lecz również jego małżonka, więc razem dostali zezwolenie na nabycie szczególnie rozległego majątku, na który składało się 35 ha ziemi rolnej, 25 ha łąk i 73 ha jeziora! Warto dodać, że Piłsudski przy dworku urządził szkołę podstawową. Po śmierci Marszałka, dworek nie pozostał długo w rękach jego rodziny – został znacjonalizowany w 1940 roku, a po II wojnie światowej działały w nim różne instytucje, biuro PGR-u, wiejska sala taneczna, itp.

Obecnie dworek w Pikieliszkach jest wyremontowany i mieści się w nim miejscowa biblioteka, a dokładniej oddział Centralnej Biblioteki Samorządu Rejonu Wileńskiego. Każdego roku na terenie dworu organizowane są dożynki rejonu wileńskiego, które gromadzą mieszkańców okolicznych miejscowości.

Do zespołu dworskiego oprócz głównego budynku dworu i otaczającego go parku zaliczała się kiedyś jeszcze stajnia, po której pozostały ruiny. Obecnie turyści mogą jednak podziwiać konie w zagrodzie urządzonej na terenie posiadłości.

JÓZEF PIŁSUDSKI

Piłsudski wyjątkowo polubił dwór w Piekieszkach, który stał się jego letnią rezydencją w okresie międzywojennym. Często odwiedzały go głowy państwa polskiego i ministrowie spraw zagranicznych. Stan dworu już wówczas był zły, więc przeprowadzono remont generalny.

Józef Piłsudski urodził się 5 grudnia 1867 roku w Żuławie, w rejonie święciańskim. Był czwartym z kolei z dwunastu dzieci. Rodzina Piłsudskich, jak większość rodzin szlacheckich w Polsce i na Litwie w tamtych czasach, wychowując dzieci, przywiązywała duże znaczenie do wartości patriotycznych i miłości do przeszłości. Nie mówiła po litewsku i pragnęła zjednoczenia z Polską. Nie można jej jednak nazwać „prawdziwymi” Polakami, a raczej *gente lituanus natione polonus* (osoby polskiej narodowości urodzone na Litwie).

Józef Klemens Piłsudski ukończył Gimnazjum Wileńskie i wyjechał

na studia medyczne do Charkowa. Tam zainteresował się ideami rewolucyjnymi i rozpoczął działalność socjalistyczną. W rezultacie, oskarżono go o spisek, wyrzucono ze studiów i zesłano na 5 lat na Syberię. Piłsudski aktywnie starał się o zjednoczenie Polski i Litwy. W 1920 roku zaaranżował powstanie na Wileńszczyźnie, podczas którego zajął i przyłączył do Polski prawie jedną trzecią terytorium Litwy wraz z Wilnem. W tym samym roku, jako przywódca polityczny, otrzymał łaskę marszałkowską i tytuł Pierwszego Marszałka Polski. Piłsudski miał dużo ambicji i niezrealizowanych planów, a jednym z nich było stworzenie silnej unii wojskowej Europy środkowej i wschodniej. Taka unia, zawarta przez 9 ówczesnych państw regionu, mogłaby przeciwstawić się zbrojnie dwóm nieobliczalnym sąsiadom – Związkowi Radzieckiemu i Niemcom.

Marszałek Piłsudski został pochowany na Wawelu, obok najwybitniejszych przywódców Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Jego serce, na jego własne życzenie, zostało przewiezione na wileński cmentarz na Rossie, do miasta jego młodości.

W OKOLICY:

TIC.VRSA.LT

CENTRUM RZEMIOSŁA TRADYCYJNEGO W DWORZE HOUWALTÓW W MEJSZAGOLE JEDNYM SŁOWEM

GPS: 54°52'01"N 25°03'44"E

Adres: ul. Algirdo 4, Maišiagala, gmina Maišiagala, rejon wileński

OPIS

Centrum Rzemiosła Tradycyjnego, znajdujące się w byłym dworku Houwaltów w miasteczku Mejszagole, leży w odległości około 25 km na północny zachód od stolicy Wilna, przy drodze w kierunku Poniewież. Jest to główna atrakcja miasteczka, która gromadzi lokalną społeczność i oferuje ciekawą ofertę wszystkim gościom. Klasycystyczny dworek Houwaltów, stojący u stóp wzgórza zamkowego, jest obiektem chronionym. Uważa się go za zabytek o znaczeniu lokalnym.

Misją Centrum Rzemiosła Tradycyjnego jest zachowanie tradycji, zwyczajów i dawnego rzemiosła regionu wileńskiego. W celu kontynuować rzemiosło, prezentuje się je gościom centrum i organizuje specjalne zajęcia adresowane do dzieci i dorosłych. Osobom, które pragną bliżej poznać sztukę i kulturę ludową, poleca się spotkania z rzemieślnikami i działaczami kulturalnymi oraz kiermasze rzemiosła, podczas których można nabyć tradycyjne wyroby ręczne i przysmaki.

W dworku Houwaltów, oprócz Centrum Rzemiosła Tradycyjnego, znajduje się także Dom Kultury w Mejszagole, biblioteka miejska i sala koncertowa. Istnieje możliwość wynajmu nowoczesnej sali konferencyjnej oraz zakupu drobiazgów w tutejszym sklepiku z pamiątkami.

STARODAWNE RZEMIOSŁA

W Centrum Rzemiosła Tradycyjnego gromadzą się mistrzowie sztuki ludowej, którym zapewniane są warunki do pracy, wystawiania swoich prac i nauczania rzemiosła. Centrum stworzyło zaplecze techniczne do wykonywania rzemiosła oraz przygotowało specjalne pomieszczenia warsztatowe. W planach jest nie tylko wsparcie lokalnych rzemieślników, lecz również nawiązanie współpracy z mistrzami z zagranicy. Centrum wspiera też osoby, które chciałyby uzyskać certyfikat rzemieślnika.

Artyści ludowi oraz znawcy lokalnego folkloru gościom centrum oferują różne zajęcia edukacyjne. Ponad dziesięciu specjalistów różnych rzemioł pomaga dzieciom i dorosłym zapoznać się z praktycznym rzemiosłem i zgłębić jego subtelności. Rzeźbiarz w drewnie, mistrzyni wycinanek, wytwórczyni mydła, stolarz – wszyscy chętnie dzielą się swoją wiedzą praktyczną. Poza tym, chętnych zaprasza się do nauki lania świec, plecenia ze słomy, przedzenia wełny lub udziału w warsztatach ceramicznym. Każda zainteresowana osoba może poznać unikalną dla regionu wileńskiego sztukę zaplatania palm wielkanocnych, jak również dowiedzieć się o tradycyjnych potrawach świątecznych i zwyczajach lokalnych.

WSPÓLNOTA MEJSZAGOŁY

O Mejszagole pierwszy raz wspomina się w źródłach pisanych już w 1254 roku. Od XIV wieku jej teren należał do władców litewskich. Zamieszkiwał go wielki książę Olgierd. Po kilku wiekach Mejszagola przeszła w ręce szlacheckie.

Do wspólnoty Mejszagoly należy dzisiaj około 1800 mieszkańców, którzy aktywnie pielęgnują pradawne tradycje i kulturę. W celu zachowania i przekazania następnemu pokoleniu historyczno-kulturalnego spadku tego regionu wspólnymi staraniami społeczności w Mejszagole i samorządu rejonu wileńskiego otrzymano wsparcie w postaci funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, które zostały przeznaczone na renowację dworku Houwaltów i przystosowanie go do potrzeb społeczności.

Wyremontowany w 2016 roku klasycystyczny dworek Houwaltów jest centrum kulturalnym Mejszagoly, w którym nie brakuje zajęć i rozrywek. Mieszkańcy uczestniczą w nim w różnych imprezach i festiwalach. Grupy artystyczne w Mejszagole w końcu mają przestrzeń do prób i koncertów w chłodne, zimowe dni. Podczas świąt kalendarzowych zespoły wokalne i taneczne przedstawiają lokalne perełki folkloru. Co więcej, tradycyjnie co roku latem organizowane jest święto wzbogacające kulturę i tradycje miasta.

Wspólnota Mejszagoly z powodzeniem wdraża w życie różne projekty. Jednym z nich było założenie klubu gospodyń, w którym panie domu dzielą się doświadczeniami kulinarnymi, wydając książkę z przepisami w wersji papierowej i elektronicznej.

HISTORIA DWORU HOUWALTÓW

Źródła historyczne informują, że okolice Mejszagolų były zamieszkałe już w czasach wielkiego księcia Olgierda, w pierwszej połowie XIV wieku, około 100 lat wcześniej niż obecna stolica Litwy. Olgierd zmarł tutaj w 1377 r. Przez długi okres teren należał do władców tych ziem, później przeszedł w ręce magnatów litewskich, Sapiechów, a następnie w ręce Tyzenhauzów. Od końca XVIII wieku właścicielami była szlachecka rodzina Houwaltów, która zamieszkiwała dwór do wybuchu drugiej wojny światowej.

Hrabia Onufry Houwalt w 1806 roku zapoczątkował budowę dworku w stylu klasycystycznym. Autorem projektu był znany architekt, profesor Uniwersytetu Wileńskiego, Mikołaj Anioł Szulc. Niestety, po jego śmierci, projekt został zrealizowany tylko częściowo. Prace budowlane udało się zakończyć wnukowi Onufrego, Witoldowi Houwaltowi, dopiero pod koniec XIX wieku.

Przeznaczenie dworu Houwaltów po drugiej wojnie światowej cały czas zmieniało się. Podczas wojny schronili się w nim lokalni mieszkańcy, a później, po zmianie systemu, zamieszkali go dzierżawcy kolchozu, w który przekształcono majątek Houwaltów.

Niedługo po tym, w dworze otwarto administrację kolchozu, a po odzyskaniu przez Litwę niepodległości – szkołę średnią im. Wielkiego Księcia Litewskiego Olgierda.

Gdy szkołę przeniesiono w inne miejsce, dworek nabrał znaczenia społeczno-kulturowego – otwarto w nim bibliotekę miejską i zaczęła gromadzić się w nim społeczność oraz działacze społeczni. Dzisiaj ponad dwustuletni dwór Houwaltów jest miejscem pielęgnacji dziedzictwa kulturowego, artystycznego i narodowego.

W OKOLICY:

WWW.TRUKRASTAS.LT

AUTORKA TEKSTU

Rūta Paulionytė

TŁUMACZ TEKSTÓW

Piotr Wnęk

REDAKTOR TEKSTÓW

Milena Dawidziona

PODZIĘKOWANIA ZA POMOC W PRZYGOTOWANIU PUBLIKACJI

DLA FOTOGRAFÓW:

Lukas Jonaitis

Donatas Petkevičius

Žilvinas Petkus

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

www.exploretrakaivilnius.lt/pl

www.trakai-visit.lt/pl

www.tic.vrsa.lt

POBIERZ BEZPŁATNĄ
APLIKACJĘ

